

DREPTURILE OMULUI

Uniunea Europeană se angajează să susțină democrația și drepturile omului în relațiile sale externe, în conformitate cu principiile libertății, democrației, respectării drepturilor omului, a libertăților fundamentale și a statului de drept. UE urmărește să integreze preocupările legate de drepturile omului în toate politicile și programele sale și dispune de diferite instrumente politice în acest domeniu pentru acțiuni specifice - inclusiv finanțarea unor proiecte concrete prin instrumentele de finanțare ale UE.

TEMEIUL JURIDIC

- Articolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE): valorile UE. Uniunea are ca valori fundamentale „demnitatea umană, libertatea, democrația, egalitatea, statul de drept, precum și respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților”.
- Articolul 3 din TUE: obiectivele UE. În relațiile sale cu ansamblul comunității internaționale, Uniunea contribuie la „eliminarea sărăciei și protecția drepturilor omului și, în special, a drepturilor copilului, precum și la respectarea strictă și dezvoltarea dreptului internațional, inclusiv respectarea principiilor Cartei Organizației Națiunilor Unite”.
- Articolul 6 din TUE: Carta Drepturilor Fundamentale și Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Deși Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene (articolul 6 alineatul (1)) se referă în mod explicit numai la aplicarea dreptului Uniunii, instituțiile, organismele și statele membre ale UE trebuie să respecte Carta și în relațiile externe. Țările care aderă la UE trebuie, de asemenea, să respecte Carta. Articolul 6 alineatul (2) solicită ca UE să adere la Convenția europeană a drepturilor omului (pentru mai multe informații, vă rugăm să consultați Fișa [4.1.2](#), referitoare la Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene);
- Articolul 21 din TUE: principiile care stau la baza acțiunilor externe ale Uniunii. Aceste principii sunt democrația, statul de drept, universalitatea și indivizibilitatea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, respectarea demnității umane, principiile egalității și solidarității, precum și respectarea principiilor Cartei Organizației Națiunilor Unite din 1945 și a dreptului internațional. La articolul 21, UE își însușește principiul „indivizibilității drepturilor omului și a libertăților fundamentale”, angajându-se să țină cont de drepturile economice și sociale în aceeași măsură ca și de drepturile civile și politice.
- Articolul 205 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE): Dispoziții generale privind acțiunea externă a Uniunii. Acest articol stabilește că acțiunile internaționale ale UE trebuie să aibă la bază principiile prevăzute la articolul 21 din TUE.

POLITICA UE PRIVIND DREPTURILE OMULUI

În 2012, Consiliul European a adoptat un Cadru strategic privind drepturile omului și democrația, însoțit de un plan de acțiune pentru implementarea acestuia. Cadrul definește

principiile, obiectivele și prioritățile pentru a îmbunătăți eficacitatea și consecvența politicii UE în următorii 10 ani. Printre principii se afla integrarea drepturilor omului în toate politicile UE (ca fir conducător), inclusiv atunci când politicile interne și externe se suprapun, precum și adoptarea unei abordări mai bine adaptate. În planul de acțiune s-au stabilit măsuri specifice pentru perioada de până la 31 decembrie 2014. În iulie 2015, a fost adoptat un nou plan de acțiune, pentru perioada 2015-2019, bazat pe evaluarea primului plan și pe orientările politice ale Vicepreședintei Comisiei/Înaltei Reprezentante a Uniunii (VP/ÎR) pentru politica externă și de securitate.

Deși nu au putere de lege, orientările UE privind drepturile omului, adoptate de Consiliul UE, oferă instrucțiuni practice reprezentanțelor UE în lume:

- acțiunile UE împotriva pedepsei cu moartea;
- dialogurile privind drepturile omului;
- drepturile copilului;
- acțiunile împotriva torturii și altor tratamente crude;
- protecția copiilor în timpul conflictelor armate;
- protecția apărătorilor drepturilor omului;
- conformitatea cu dreptul umanitar internațional;
- combaterea violenței împotriva femeilor și fetelor;
- promovarea libertății de religie și convingeri;
- protecția drepturilor persoanelor lesbiene, homosexuale, bisexuale, transgen și intersexuale (LGBTI);
- promovarea libertății de exprimare, atât online, cât și offline.

UE integrează sistematic drepturile omului în dialogurile sale politice cu țările terțe sau cu organizațiile regionale. Uniunea desfășoară, de asemenea, dialoguri și consultări dedicate drepturilor omului cu peste 40 de țări. În plus, aproape toate cele 79 de state din Africa, Caraibe și Pacific (ACP) întrețin un dialog cu UE pe baza articolului 8 din Acordul de la Cotonou, care stipulează că dialogul politic ar trebui să includă o „evaluare regulată a progreselor înregistrate în ceea ce privește respectarea drepturilor omului”.

Demersurile diplomatice (confidențiale) și declarațiile (publice) referitoare la politicile privind drepturile omului și cazuri concrete de nerespectare ale lor în țări terțe constituie un alt mijloc important de a exercita presiuni diplomatice în relațiile internaționale.

Acordurile comerciale bilaterale și diferitele acorduri de asociere și cooperare între UE și țările terțe sau organizațiile regionale includ o clauză care definesc respectarea drepturilor omului, ca un „element esențial”. Diferite măsuri pot fi utilizate, cum ar fi reducerea sau suspendarea cooperării, pentru a remedia cazurile de nerespectare. Un mecanism puternic de condiționalitate a fost stabilit pentru țările candidate. Abordarea „mai mult pentru mai mult” (mai multă integrare și bani în schimbul mai multor reforme) a fost inclusă în noua politica europeană de vecinătate. În acordurile comerciale preferențiale sunt prevăzute o serie de stimulente pentru reforme, acordate de UE țărilor în curs de dezvoltare (GSP+).

Strategiile de țară în materie de drepturi ale omului și democrație ale UE se bazează pe o abordare verticală ascendentă, având drept scop integrarea orientărilor și planurilor de acțiune ale UE pentru drepturile omului într-un document unic și coerent de politică, adaptat fiecărei țări, cu obiective concrete pentru o perioadă de trei ani. Misiunile UE de observare a alegerilor

au, de asemenea, scopul de a îmbunătăți drepturile omului prin descurajarea intimidărilor și a violențelor în timpul alegerilor și prin consolidarea instituțiilor democratice.

UE promovează drepturile omului și prin participarea sa la forurile multilaterale, cum ar fi Comitetul al III-lea al Adunării Generale a ONU, Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) și Consiliul Europei. De asemenea, Uniunea promovează în mod activ justiția internațională, de exemplu prin intermediul Curții Penale Internaționale.

Cu un buget de 1,3 miliarde EUR alocat între 2014 și 2020, Instrumentul European pentru Democrație și Drepturile Omului (IEDDO) sprijină (în principal) actorii societății civile care promovează drepturile omului și democrația. O caracteristică importantă a acestui instrument este faptul că acordul guvernului în cauză nu este necesar. Alte instrumente de finanțare care se ocupă de drepturile omului includ: Instrumentul de cooperare pentru dezvoltare (ICD), Instrumentul care contribuie la stabilitate și pace (IcSP), Instrumentul european de vecinătate (IEV) și Fondul european de dezvoltare (FED). În plus, UE s-a angajat să integreze progresiv o abordare bazată pe drepturi în toate programele sale de dezvoltare, pe baza unui set de instrumente elaborat de Comisie în 2014. Fondul European pentru Democrație este o entitate de drept privat, susținută de UE și statele sale membre. Bugetul 2014-2020 pentru politica externă și de securitate comună a Uniunii (PESC), în valoare de 2,3 miliarde EUR, acoperă anumite activități cu relevanță pentru drepturile omului, în special gestionarea crizelor.

Un raport anual privind drepturile omului, pregătit de VP/ÎR și adoptat de Consiliu, oferă o imagine de ansamblu a situației drepturilor omului în lume, precum și a acțiunilor Uniunii în cursul anului respectiv.

ACTORII

Consiliul European definește interesele strategice ale UE și orientările generale ale PESC.

Miniștrii de externe din UE se întrunesc lunar în cadrul Consiliului Afaceri Externe, care se ocupă în general de problemele legate de drepturile omului relevante în contextul PESC sau al politicilor comerciale și de dezvoltare ale UE. Grupul de lucru pentru drepturile omului din cadrul Consiliului (COHOM), care pregătește discuțiile și Deciziile la nivel înalt privind drepturile omului, este compus din experți în domeniu din statele membre și reprezentanți ai Serviciului European de Acțiune Externă (SEAE) și ai Comisiei.

Consiliul Afaceri Externe este prezidat de VP/ÎR - în prezent, Federica Mogherini - care contribuie la dezvoltarea PESC a Uniunii și se asigură că Deciziile sunt transpuse în practică. VP/ÎR reprezintă, de asemenea, UE în materie de PESC și supervizează SEAE și delegațiile UE în țări terțe. În cadrul SEAE există o Direcție pentru drepturile omului, afaceri mondiale și multilaterale, iar fiecare delegație a UE are „punct focal” dedicat drepturilor omului.

Comisia negociază acorduri internaționale, supervizează procesul de extindere și politica de vecinătate și gestionează programele de dezvoltare și instrumentele de finanțare (în strânsă cooperare cu SEAE).

Reprezentantul Special al UE pentru drepturile omului are rolul de a crește eficiența și vizibilitatea politicii UE în domeniul drepturilor omului. Reprezentantul Special are un mandat larg și flexibil și lucrează în strânsă colaborare cu SEAE. Această poziție este în prezent deținută de Stavros Lambrinidis, numit în iulie 2012, care este primul Reprezentant Special tematic al UE.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Parlamentul contribuie la politicile UE și monitorizează activitatea celorlalte instituții ale acesteia.

În temeiul articolelor 207 și 218 din TFUE, majoritatea acordurilor internaționale au nevoie de acordul Parlamentului pentru a intra în vigoare. De exemplu, în 2011, Parlamentul a blocat protocolul privind textilele la Acordul de parteneriat și cooperare (APC) dintre UE și Uzbekistan, în principal datorită unor probleme legate de munca copiilor. Parlamentul și-a dat acordul doar în 2016, în urma unor îmbunătățiri semnificative în ceea ce privește utilizarea muncii copilului și a muncii forțate.

Articolul 36 din TUE obligă VP/ÎR să consulte Parlamentul cu privire la aspectele principale și la opțiunile fundamentale ale PESC, precum și să-l informeze cu privire la evoluția acestor politici. Parlamentul European poate adresa întrebări și recomandări Consiliului și VP/ÎR.

Rezoluțiile Parlamentului contribuie la o mai bună informare cu privire la încălcările drepturilor omului. Rezoluțiile pot fi o parte a procesului legislativ, un rezultat al rapoartelor din proprie inițiativă ale comisiilor parlamentare, sau un rezultat al dezbaterilor de urgență care au loc, de obicei, în dimineața zilei de joi a fiecărei sesiuni plenare de la Strasbourg, pentru a scoate în evidență încălcările flagrante ale drepturilor omului în lume (articolul 135 din Regulamentul de procedură al Parlamentului European).

Subcomitetul pentru drepturile omului al Parlamentului, atașat la Comisia pentru afaceri externe, răspunde de chestiunile privind democrația, statul de drept, drepturile omului - inclusiv drepturile minorităților - în țările terțe și principiile dreptului internațional, precum și de asigurarea coerenței între toate politicile externe ale Uniunii și politica sa în domeniul drepturilor omului. Aceasta organizează audieri cu privire la o gamă largă de probleme în domeniul drepturilor omului, cu participarea actorilor implicați, pentru a contribui la redactarea rezoluțiilor și la alte inițiative parlamentare. Subcomisia se ocupă, de asemenea, de gestionarea curentă a dosarelor privind drepturile omului, în timp ce delegațiile sale vizitează în mod regulat țările în cauză. De aspectele legate de drepturile omului în relațiile externe ale UE se ocupă și următoarele comisii: Comisia pentru afaceri externe (AFET), Comisia pentru comerț internațional (INTA), Comisia pentru dezvoltare (DEVE) și Comisia pentru drepturile femeii și egalitatea de gen (FEMM).

Drepturile omului reprezintă un element esențial al întâlnirilor cu parlamentele din afara UE, precum și în adunările parlamentare regionale. Pentru a asigura coerența și credibilitatea activităților Parlamentului, au fost aprobate în 2011 și actualizate în 2016 „Orientările privind promovarea drepturilor omului și a democrației destinate vizitelor parlamentare în țările din afara UE”.

Datorită competențelor sale bugetare (în conformitate cu articolul 14 din TUE și articolul 310 alineatul (1) din TFUE), Parlamentul are un cuvânt de spus în alocarea fondurilor pentru IEDDO și alte instrumente financiare utilizate în promovarea drepturilor omului. În plus, Parlamentul este colegiutor pentru toate instrumentele de finanțare externă. Majoritatea instrumentelor instituite în prezent expiră la 31 decembrie 2020. În cadrul negocierilor legislative cu privire la următoarea generație de instrumente, Parlamentul poate influența obiectivele și prioritățile acestor instrumente pentru a asigura utilizarea eficientă și complementară a ajutorului UE pentru promovarea și protejarea drepturilor omului în țările terțe.

În fiecare an, Parlamentul European acordă Premiul Saharov pentru libertatea de gândire activiștilor pentru drepturile omului din întreaga lume. Printre laureații anteriori se numără

Nelson Mandela, Aung San Suu Kyi, Malala Yousafzai și Raif Badawi. Laureatele din 2016, Nadia Murad și Lamiya Haji Bashar, au fost victime ale sclaviei sexuale ale așa-numitului Stat islamic (SI) și au devenit purtătoare de cuvânt ale femeilor care au suferit de pe urma campaniei de violență sexuală a SI. Ele activează public în favoarea comunității yazidi din Irak, o minoritate religioasă care a fost victimă a campaniei genocidare a militanților SI. Parlamentul European a acordat Premiul Saharov 2017 opoziției democratice din Venezuela, inclusiv Adunării Naționale (reprezentate de Julio Borges) și toți deținuții politici identificați de Foro Penal Venezolano, reprezentați de Leopoldo López, Antonio Ledezma, Daniel Ceballos, Yon Goicoechea, Lorent Saleh, Alfredo Ramos și Andrea González. De asemenea, Parlamentul European a creat Rețeaua Premiului Saharov, pentru a facilita menținerea legăturilor între laureații Saharov și a încuraja activitățile comune.

Lansat de Rețeaua Premiului Saharov în 2013, programul de burse Saharov pentru apărătorii drepturilor omului din țările terțe are ca scop extinderea cunoștințelor bursierilor cu privire la angajamentul Parlamentului European în materie de drepturile omului, ajutându-i să-și dezvolte capacitățile și să-și îmbunătățească activitatea, sensibilizând, de asemenea, opinia publică cu privire la premiul Saharov și la valorile acestuia.

Observatorul șef al misiunilor UE de observare a alegerilor este, de obicei, un deputat în Parlamentul European. Delegațiile de observatori electorali ale Parlamentului European sunt integrate în misiunile UE sau în misiuni internaționale și folosesc facilitățile și infrastructurile acestora (pentru mai multe informații, puteți consulta Fișa [5.4.2](#) referitoare la promovarea democrației și observarea alegerilor).

Președintele Parlamentului European sprijină în mod activ drepturile omului prin declarații și scrisori și discută chestiuni legate de drepturile omului la întâlnirile cu protagoniști importanți.

Raportul anual din proprie inițiativă al Parlamentului include reflecții asupra politicii UE privind drepturile omului, iar raportul anual privind UE analizează activitățile proprii ale Parlamentului și stabilește prioritățile pentru viitor.

Marika Lerch
09/2018